

HIND 5 SENTI

Õpilasteleht

NR. 13

29. JAANUAR

1936

HÜLGEJAHIT

Meripoeg

Võistlustöö

lin kuulnud palju vanade hülgeküttide jutte, sellepärast oli kange igatsus, millal minagi võiksin hülgejahile minna. See täitus mul mineval talvel.

Olid veebruari kuu viimased päevad, kui oli kuulda, et on toodud juba väikesi hülgepoegi. Ühel pühapäeval oli ilus ilm ja puhus tasane westi tuul. Hommikul ütles isa: „Kas tahad ka hülgejahile tulla?“ Mind löödi kui vedruga asemelt. Varsti olin riides ja minekuvalmis Ema kinnitas ka veel, et vaadake ette, mis tuulega teeb.

„Ega see jää's ka üsna masin ole!“ ütles isa, võttis varnast püüsi, minule andis nõoriga üleõla hülgepoja õnge ja harpuuni, kätte õnge moodi kõveraks painutatud otsaga raudkonksu. Ema lõikas mõlemile viilukad leiba tasku ja siis läks reis merele.

Kõrvalt vaadates olime kui indiaanlased, isal püss ja kaks, mi-

nul suur paelaviht seljas ja harpuun käes, koer lippas rõõmsasti kõrval. Isa ütles mulle, et praegu on küll lõbus minna, aga kuidas on lugu kojusaamisega, vahest tuleb sind seljas kanda.

Kodust randa on meil umbes kilomeeter. Nüüd olime juba rannas. Isa võttis kompassi ja vaatas tuult. Tuul puhus ikka omalt kohalt, nii et oli sünnis merele minna. Siis sammusime jääle. Läksime otse vastu westi-tuult.

Kaldalt minnes oli jää kaunis libe, aga hallakord oli pääl ja kukkumist karta ei olnud. Meie ees paistsid umbes kilomeetri kaugusel suured jäämäed. Küsisin isalt, et kuidas nad sinna tekivad. Isa ütles, et need on madala pääl kinni ja suure tormiga tuleb Riia lahe jää ja pressib need siia üles. Nüüd oli mul selge, kuidas nad siia tekivad.

Siis läks tee ajujääle. Pidin isa järel käima, kui ei tahtnud vette sattuda. Varsti jõudsimme ühe suurema jääpangani, ronisime sinna otsa, et ümbrust vaadata. Säält paistis meile silma üks suur veeauk, paarsada meetrit pikk ja sada meetrit lai. Sääl ujus palju linde.

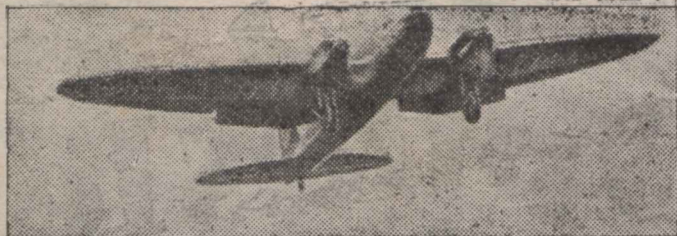
„Ehk on hülgeid ka,“ arvas isa ja me läksime vaatama. Linnud ajasid pääd püsti ja tõusid vurinal lendu. Üks jäi aga kohale. Isa laadis püüsi ja me jooksimise lähemale. Oli vana hüljes! Isa laskus pikali ja mina järgnesin ta eeskujule. Käis pauk — ja hüljes oli kadunud. Varsti kerkis ta uuesti pinnale. Otsisime paraja jäätüki ja isa läks ja tõi saagi jääservale. Siis tõmbasime ta kahekesi jääle. Oli teine ilus, sileda karvaga ja kõhualt täpiline kollakas. Siis panime hülgele paela külge ja hakkasime koju minema.

Tuule olime aga sootuks unustanud. Saime paar kilomeetrit käinud, kui nägime, et jää on lahti. Jätsime hülge maha, ladusime jäätükkidest torni juure, et silma paistaks, kui teinekord jälle tuleme. Siis hakkasime jooksuma. Kui pool kilomeetrit läbi oli, saime lagunened jää juure. Hakkasime jäätükki otsima, et üle pääseda. Leidsime paraja tüki, aga kaht ta ei kannud. Siis tuli isal hää mõte: sidus paela ümber koera kere, mina hüppasin ka pääle ja nõnda läksime üle. Mina hüppasin teispoole jääservale, koer aga jäi

Pilte lenduriks saamisest

6 sekundiga 400 m avanemata langevarjuga kukkumist

„HE 111“, uusim saksa reisilennuk kümnele reisisjale. Ülim kiirus 400 km tunnis.

Meile, harilikele surelikele, kes me elame kõval ja kindlal maal, on päris võõrastav tõusta kõrgele, läbi niiskete pilveräbalate ühel koletul raua- ja värvitud purjeriide hunnikul, mida eest veab puust propeller. Aga näe, inimene on imelik, ja julgust täis — õpib lendama. Hiljuti sooritasid jälle kuus säärast „julget“ lenduriksamid ja seekord oli hulgas üks naine — esimene naislendur Eestis.

LENDURIKS SAAMINE

on raske asi iseenesest. Kõige päält klopib ja uurib ja vaatab arst — iga väikesimgi põhjus, rike, võtab lootuse millalgi lenduriks saada. Arstiluba olemas, algab väljaõpe: teoreetiline osa ja tegelik lennuväljaõpe õhus. Üsna varesti arvatakse, et esimene lend — no see on kole, küllap nad siis seda vaest õpilast vintsutavad, et tehakse siis üle tiiva langemisi, ja „pää-pää!“ lendu ja surmasõlmi! Vale, uustulnukad viiakse õhku täiesti rahulikult, tehakse väike lend, antakse proovida juhiseid ja see ongi kõik, mida sisaldab „tutvumislend“.

Nüüd tuleb õpilasel väljaõppeaeg: peab hoolega korjama teat-

tükile, isa hakkas nõorist tõmbama. Koer hoidis nii tugevasti jääst kinni, et isa sai selle tüki tagasi enda juure, hüppas ka pääle ja oli temagi teiselpool.

Meil oli ikka kahju oma saaki maha jätta küll, aga polnud parata midagi, pidime tühjalt koju mine-ma. Ilm muutus kolmandal päeval, tuul puhus jälle endiselt kohalt ja me saime ilusasti oma saagi kätte.

Siin pildil näete hülgeõnge (konksu). Tiitelpildil on kujutatud viiger, meie tavalisim hülge-liik. Algtähes tunnete tuttava eseme — kompassi. Harpuuni otsa näeme lamava poisi käes. Kaks on isemoodi pootshaak.

„HÜLGEJAH!“ AUTORIT palutakse teatada oma aadress, mis toimetusel on kaduma läinud.

meid instruktorilt, ta tegevusest, ta seletusist. Sest —

KORD TULEB „SOOLO“!

Soolo on põnev järk õpinguist: peab minema üksi üles! Millal soolo tuleb, seda ei tea keegi, ei instruktor, ei õpilane. Aga ühel päeval ta tuleb: õpetaja leiab, et õpilane on „hääs vormis“, s. t. teeb kõik pöörded ja maandumised vajaliku kindlusega. Instruktor astub korraga lennukist välja ja ütleb, et olge hää, sooritage selle ülesandega lend üksi! Mis nüüd?

Juhtub ka, et õpilane tõrgub, aga enamik sooritab, kuigi põksuva põuega, antud ülesande!

SEE ON PÕNEV AEG,

on raske aeg ühtlasi! Võrratult põnev õpilasele, kes suurima südamerahuga sooritab ülal eksisamme, ja vaene instruktor — säält ta seisab hargisjalu, unustades hingamise, vahib üles: aitaks, aga ei saa aidata — ei ulatu. Ja ometi ta on vastutav sooritatava lennu eest.

Soolosse pääsmiseks pole kindlat aega: üks saab kiiremini, teine mitte; Tallinnas sai üks noormees juba 3 tunni 16 minuti järgi soolosse. Teisel õpilasel kulus aga peagu 22 tundi üksilennu sooritamiseni. Ja juhtub ka neid, kes nii kaugele ei jõuagi.

Huvitav, kuis soolosse sattusid mõned ameerika tulevased lennuohvitserid: kui õpetaja arvas õpilase „küpse“ olevat, võttis ta oma istme eest rooli, näitas õpilasele ja siis — heitis üle ääre — alla! Juhinüüd, poiss (õppelennukeil on kahed roolid). Ja eks häda aja hullematki tegema kui lennukit juh-tima! Nii siis — poiss juhtis, ega olnudki tal aega näha muhelust, mis „vana“ näol laius — allavisatu oli vana varu rool, mida üldse ei kasutatud. Seda sai õpilane aga teada alles siis, kui jälle kindel maa oli jalge all.

RASKEMAKS

muust osutub maandumine. See on üks keeruline lugu, vaja kiirust kaotada ja silmaga igasuguseid kaugusi õieti hinnata. Ja kui sa siis kord oled kõik vajaliku teinud, et veel ainult meetrit poolteist lahutab sind maast, siis näed kuis kohutava kiirusega jookseb sulle vastu lennuvälja piirav traataed või angari sein! Pigista silmad kinni! Nüüd tuleb! — Ei, need mehed mõtlevad, õigem tee v a d parem midagi. Järsk raps! Rool oma poole, kõvasti! Viuhti! Tõuseb lennuki nina — ja juba läkski üle aia! Uuu! Jälle üles, uus ring ja siis taas maandumine. Ja nii nad harjutavad, kuni saavad meistriks. Ja toredad on nad: näod tuulest pruunid, nahkkiivreis ja kasukpükstes, justkui ilusad eskimod.

Aga kui kuidagi äpardub, väike purustamine, maandumine ühele tiivale; siis läheb halvasti: et õnnetusel saadud elamust kustutada ja tekkivat argust kaotada, viib instruktor nüüd õpilase üles ja

„PUISTAB“ TA LÄBI.

„Puistamine“ nõuab õpilase kogu tähelepanu ja tal polegi aega mõtelda oma õnnetusele.

Tallinna kursusel juhtus ainult kaks äpardust: üks ebaõnnestunud maandumine, mil purunes propeller ja tellik ja teine maandudes tegi hüppeid, „kitsi“, ja alles kolmandal katsel sai maabuda.

13. HÜPE...

Aga ega aita seegi, et oskad väga hästigi lennata — ootamatuse vastu ei saa. Saksa lendureilt päritud küsimusele: „Milline on teie räbalam lendurielamus?“ vastab üks naislendur: Minu 13. langevarjuhüpe! Ühel Udeti lennu-päeval oli kavas minu hüpe 500 m kõrguselt. Kiiresti tõusime üles. Ma astun rahulikult lennukist ja ootan välisserval seistes õige koha hüppeks, siis tõukan enda vähe-matki mõtlemata lennukilt mine-ma. Ma kukun, üks, kaks sekundit. Aga mis see on? Kukkumine

Nancy

Võistlustöö

Talve ilu

Oh, ääretud lumiväljad,
ja männioksad nii haljad,
te ilu ma imetlen!

Kui taevas on säramas päike,
mis heidab lumele läike, —
kuis hanged siis helendavad!

Kuis puuksal väikese linnu täpp
sirtsu ja siristab rõõmsalt: säpp-
-säpp!
ja imetleb, talv, sinu ilu.

Kuis tuisuhoos raputab latva
kask,
kui puhub põhjapoolt tuulisplask, —
kui võimas on, talv, siis su ilu!

Kui jõuab hall õhtu ja lõpetud
tööd,
siis täiskuu valgustab hangedel
ööd,
ja näitab, talv, ikka su ilu...

muutub üha kiiremaks, õhk vilis-
tab kõrvus. Ma vaatan üles ja
näen lennukit — ta on kaugel ja
— minu langevari pole avanenud.
Korruga mõistsin oma seisukorda:

pää ees vuhisesin õudse
kiirusega alla!

Kaaslased näevad mind vist praegu
juba lamamas purustatud liigetega
lennuvälja rohusel pinnal. Murdosa
sekundist vallutas mind äärmine
pühalik rahutunne koos tahtega:
vihisedagi nii maapinnale. Siis
korruga ärkas eluvaist:

LENDAV KINDLUS,
prantsuse lahinglennuk.

välgukiirusega ja mõistetamatu
selgusega töötas aju. Tundsin,
kuis üks langevarju nurgake tuu-
les plaksus. Kähku kinni sellest,
tõmme kogu jõuga, veel kord tõm-
me, vari tuli kattedest välja ja kis-
kus mu järsu nõksuga, mis mind
peagu meelemärkusetuks tegi,
peatama kohutavat kukkumist
vaevalt 100 meetrit puudu maast.
Vaevu sain hinge tõmmata, kui
avastus uus hädaoht:

olin langemas kõrge-
pingeliinile.

Kuna mul polnud vähimatki taht-
mist surnuskukkumist vahetada
kõrbemise ja kõrgepinge traatidel,
sundisin end kogu jõuga edasi ja
vaevu-vaevu õõtsunud üle traatide,
maandusin liini taga asuvasse
klaasist kasvuhoonesse. Lõhutud
lendurivarustus ja mõned haavad
olid tõenäiks sellisest ettenähta-

matust hüppest, mille koledused
said mulle alles nüüd täielikult
mõistetavaks. Hüpe kestis 16 se-
kundit, sellest „kukkumine“ 6 se-
kundit ja tolle aja kestel olin kuk-
kunud 400 meetrit! Tavalisest ku-
lub mul hüppele niisugusest kõr-
gusest poolteist minutit.

See oli minu 13. hüpe! Aga
neid tuleb veel, neid hüppeid,
muidugi!

Rahulik rahvas need lendurid.
Jaan Kõks.

Värdi kiri onule

Kõrvelõhn

ehk väga lõbus ärapäolemine.

Kulla-kallis onukene!

Tühi jutt, et oli kõrvelõhn. See
on ainult peenemalt öeldes nõnda.
Tõepoolest polnud lõhnaga midagi
ühist. Oli vaid kõige kangem ja
vängem h a i s — kõrvehais.

Kas sa mäletad Malle, säält taga-
metsa mäelt? Mis selle talu nimi
nüüd oli — ei tule mitte meele! —
Ah soo, jah! Metsakuru. — Vaata,
seesama Mall on meil nüüd päeva-
kangelane. Juba mitu päeva ei kõ-
nelda enam muust kui Mallest. Sel-
lepärast arvasin minagi, et pean
sulle sellest teatama.

See algas ühel vahetunnil, just
enne ränka klassitööd, mida meie,
ega ma endast kõnele, sugugi ei
tahtnud teha. Olime siis igauks
ninapidi raamatus ja keegi ei pan-
nud tähele, mis ümber sündis. Äkki
tuleb õpetaja mauhti uksest sisse,

vihikupakk kaenla all, ja kohe täni-
tama: „Mis lõhn siin on? Mis kõr-
vehaisu te olete siin teinud?“ Vis-
kab siis klassitöö vihikud lauale ja
hakkab, nina ees kõrgel, klassis
haisu otsima. Meie kah tõtsime
oma nossud üles ja... tõepoolest!
hais mis hais — ja päris kange
kohe. Näha nagu sinist suitsu ka
veel.

„Värdi, mis sa, üleannetu, sää!
jälle teed, sinu poolt tuleb hais!“
kargab õpetaja mulle vuntsi. Mul
jäi selle pääle kohe suu ammuli...
Mina istun vagusi, ajan näpuga
tarkust taga oma klassitöö jaoks,
ja tema, et mina teen kõrvehaisu.
Vaatan ümber. Tõepoolest, kõik see
värk läheb nagu järjest kange-
maks...

„Aaii!... Värdi torkab tagant
nõelaga!“ karjub Mall minu ees ja
kargab püsti. Nüüd pahvatas ka
terve kolmandikutäis suitsu vaba-
dusse! „Mall põleb, Mall põleb!“
kiljusid tüdrukud. Ja Mall põleski.
Kleidil oli maailmatuma suur auk
sisse põlenud, ainult vöö oli tagant

veel tulest puutumata.

Mina haarasin siis tal õlast kinni,
Savisaare Juss tõmbas jalust ja
kastsime siis tulehädalise veepange.
Käki-Liide aga laskis tassiga vett
selga ja Saariku-Juta purskas
suust. Nõnda saime siis viimaks tu-
lele piiri, mis nii innukalt oli puge-
nud Malle „müsimitesse“!

Õigust ütelda, ega see asi nii
hädaohtlik olnudki. Tahtsime ise
nalja- ja naeruaega pikendada ja
nõndaviisi jamsides mööduski
suurem osa tunnist ja klassitöö jäi
ära.

Sind huvitab ehk veel, kuidas
tuli sai Malle riietesse. Mõni saab
kirikus ka peksa, ütleb vanasõna.
Nõndaks Mallegagi. Pöörab oma
selja vastu ahjuust ja kuumendab...
Ei tea, mida sa sääli soojendad, kui
väljas ilus soe jaanuarikuu! Soo-
jendaski end sääli kõrbema... Aga
hää oli see ka ühest küljest. Meil
see kole klassitöö veel praegu tege-
mata.

Sind tervitades

Värdi.

ELVAS.

Voika sild on teise päeva õhtuks ülesõiduvalmis. Tuleme purustatud Elva silla ette. Vastane on taandunud. Dessandid lähevad Elva, kuhu jäetakse kolm valveposti, vasakule, raudteele jaamast edasi ja paremale endisse kõrtsihoonesse.

Samal ajal algab palavikuline uue silla ehitamine — mis oli seni suurimaid ülesandeid soomusronglastele-remontmeestele. Ka ringi talumehed käsutatakse hobustega siia, kes vedasid tarvisminevat materjali otse vooris. Töö kestis ööd ja päevad.

Siia silla juure ajab lähedalt Hiire talu peremees, reel piimanõud ja puder. Peatab soomusrongide kohal hobuse ja pöördub sõdurite poole mahedalt:

„Tõin, pojad, teile omalt poolt, mis on. Aitäh vabastamise eest...“

Naerul tõttasid sõdurid ta juure, ja muhe talumees jagas igapähele koteljokki putru ning piima. Sai koorem tühjaks, sõitis vana minema soomusronglaste tänulike pilkude saatel. Järgmisel päeval oli ta jälle tagasi...

Vaenlane ei lase aga silla parandustöid rahulikult jätkata. 18-dal lajavatavad ees kahurikärgatused ning silla kohal lõhkeb šrapnelle ning langeb jäätanud maasse vingudes granaate. Vahteti on venelaste tuli küllalt tabav, siis talumehed ajavad hobustel väheke eemale ja samas seisev soomusrong avab vastu tule. Langevad granaadid väheke kaugemale, jätkub töö.

Ühel õhtul oli minu kord asuda Elva valvetõkkesse. Seljas levis, sammun kaaslastega kohale. Jaamas jaotatakse meid postidele. Mul tuleb minna paremale, suure tee äärsesse endisse pikka kõrtsihoonesse.

Vahetasime vist esimese rongi valverühma. Eelmisel päeval oli maanteed mööda kõrtsihoonele lähenenud hiinlane ratsa. Mõnekümne sammu päält oli

tal hobune alt maha lastud, ta ise oli saanud näost haavata. Teekoht väheke edasi punetas ikka veel hobuse ja hiinlase jäätanud verest. Hiinlane oli vangi võetud. Kuid ta polnud isegi siis veel taibanud, kelle käes ta vangis on, ja püüdnud seletada, et viidaks teda tr..., tr..., tr..., telefoni juure.

Tutvusime kõrtsihoonega. Selle talli tagaväravas oli regi. Asetasin sellele levisi — siit oli hää kogu tee tule alla võtta.

Kuid õhtu läks külmaks. Asetanud välja postile kaks tunnimeest, teised kogunesid kõrtsihoone eluruumi. Samas elas ka pererahvas. Pominal arenes meie vahel jutt, kuni kõik vaikusid. Kes istus põrandal, kes laskus küljeli — ja igapähe silmad vajusid kinni, kuigi aegajalt üks ja teine paari sõnaga juttu alustas, et mitte uinuda, samas ise aga otsekohe vaikus — olime väsinud! Öö oli saanud. Tukkusime pimedas.

Äkki kilkab väike perekoer närviliselt ja jookseb välisustele vastu, nagu soovimata võoras tormaks sisse.

Ühe hetkega — igast nurgast hüppasid mehed üles ja üksteise järele naksudes pöördusid pöidla all püüsidelt pidurid. Silmapilk oli põnev.

Sisse astus lpn. Vares, kes oli käinud kontrollimas teisi poste. Siin välja pandud tunnimehed olid külma eest tulnud sooja, olid tukkuma jäänud ühes meiega... Need ruttasid nüüd tagasi välja.

Lpn. Vares istus laua taha väsinuna, kõhetuna. Kuid ta nähtavasti kartis samuti uinuda ja hakkas kõnelema, vaikselt, monotoonselt. Ta valis jutukaaslasteks minu ja meie vahel kangastus tema lähem minevik. Ta oli politehnikumi üliõpilane, oli mobiliseeritud ja ohvitserikooli saadetud. Aga tas polnud midagi ohvitserlikku ega sõjakat, kuid ta oli kohuse-truu ja endsalgav sääl, kuhu ta määrati.

Ta langes landesvääri vastas Skangali mõisa all. Juhtusime dessantides korduvalt kokku. Kuid eriti meele on jäänud öö temaga koos eeltõkkes Elva vanas kõrtsihoones, mil ta pihtis oma viltuläinud elu ja roosilisemaid tulevikukavatsusi.

Mõne tunni möödudes sisse jooksis tunnimees ja teatas, et raudteel eeltõke on üles lasknud valge raketi — see oli signaaliks, et punased tulevad pääle.

Otsekohe meie rongi kahur silla taga avas tule, ja kõrtsihoone kõrvale tee. Granaat granaadi järele lõhkesid maja taga, kus asusime. Meie enesetunne polnud kuigi ülev, oodates iga hetk päälegi oma granaadi sisselangemist.

(Järgneb.)

Võistlustöö

Aksel T.

Talve öö

*Punavalt veereb päike, õhtu on saanud.
Rõõmustab suur ja väike, päevatöö lõppenud.*

*Taevasse sütivad tähed, briljantselt sätendab lumi.
Kauguses mustavad kased, talveöö — valge kui suvi.*

*Ruugelt helendab kuuke, hõljuvalt astub uneneid.
Naeratab uinuv lapsuke, kuuvalgus taas katab teid.*

*Peagi kustuvad tähed, saabub taas koidikutund.
Helgivad puude ehted, hommik see peletab und.*

Kuidas hundid laulavad. Järgmisel päeval sai Igavene Haudaja terveks. Halb oli asja juures see, et keegi öelda ei võinud, millest Tähte kõigepäält line arst oli ta parandanud. Toimust Tähte kõigepäält piinas tundmus, et varem või hiljem teda ähvardab karistus osavõtu eest sellest arstimisest. See oli

SEITSMES PÄÄTÜKK.

meletus oli haaranud, ohjeldamatu soov, oma keha õhus viibutada ja hundina ulguda. Ning tõik, et ükski neist tähtsaisist arstidest ning ka mitte ta ema sugugi ei pahanud, julgustas teda ikka suuremale meeletu- sile. Säärased liigutusi, kui ta praegu tegi, polnud ta varemini uneski näinud. Hetkest hetkesse tundis ta kuratlikkuse vaimu enes kasvatavat. Teigis viibijaid haaras piiritu imestus, vaadeldes ta hüppeid ning roomamist ning kuuldes ta ulgumist, haukumist ja laulu. Akki sirutas pois ennast välja, tegi pika hüppe ja seisis vanaema aseme kõrval. Surmahirmus kispandas Igavene Haudaja. Sinnamaani oli Nikana vaikselt istunud, hüpnooti- seertuna oma poja meeletusest. Aga ema hirmukisa äratas ta lummusest; ta tuikus meeletu poole, et teda haarata. Kuid Toimune Täht oli kiirem. Ühe hüpp- pega oli ta teisel tuleset ning pingutas kurgust välja huntide jahikisa. Järgmisel hetkel kiskus ta juba uksekatte kõrvale, ning jooksis valjusti naardes tel- gist välja.

HÄADEMEESTE, PÄRNUMAA.

Mis sältnd ²⁵⁾ tuvva või võtta, koriai rohkem ku käbali ²⁶⁾, puha laukka ärsed täis, vatta et tene sind laukkas ei lükka. Nore kasede otst võtsim viha lehti, korruga vana metsavana latsis, iala pält käege minema, karius tene, pistsim sis oma sella täijedega üle metsa ladvade kodu.

²⁵⁾ sältnd = säält nüüd. ²⁶⁾ korjajaid rohkem kui käbalaid (pabalaid).

TARTU-MAARJA, TARTUMAA.

Vanast olli üts tüdruk ollu ²⁷⁾ ja sel tüdrukul om peigmees ollu. Ja se tüdruk om arvattu et-ta-ë ole õige; ja tüdruk kastnu leibä ja esi väega iknu ²⁸⁾ ja perenaene küsinu et mis teil viga om?

²⁷⁾ olnud. ²⁸⁾ nutnud.

PÕLVA, VÕRUMAA.

Kahrul ol kolm poiga olnu. No läts hoitiat otsma. Tul edimält ²⁹⁾ jänes vasta.

„Tere vana vatter. Kossa läde?“ ³⁰⁾

„Lä latschoitiat otsma.“

„Võtta minno!“

„Kuis sa laulat mu latsile?“

²⁹⁾ esmalt. ³⁰⁾ kuhu sa lähed?

RÕUGE, VÕRUMAA.

Rõugen elli miis, nimega Handi Mikk. Ta oll pühä miis, käve egä pühapäivä kerrikohe ³¹⁾ üle Ratta järve, nii et jallgagi är es leotta. Üttel pühapäiväl oll kerrikon pallju suikiit ³²⁾ ja vanal sarvikkul oll altari kottal ³³⁾ kerriku laen ³⁴⁾ üles panttu hobese nahk, kohe ³⁵⁾ ta suikiit üles kirut ³⁶⁾.

³¹⁾ kirikusse. ³²⁾ suikujaid, magajaid. ³³⁾ kohal. ³⁴⁾ laes. ³⁵⁾ kuhu. ³⁶⁾ kirjutanud.

Toimune Täht oli vagusalt kui surnu. Ta ei kart- nud. Aga ta teadis, et nüüd peab toimuma midagi erilist. Teda ütetas mingi isääraline tundmus. Sil-

mal oli huntide tarkus. Akki nägi ta, vaevalt tosin küünart temast eemal, põhja pool hiiigava silmapaari, mis temale sihtisid, nii liikumatu, nagu ripuksid nad õhus.

Preeria teadis seda. Preeria omas suure tarkuse; te- nud, mida ta õieti ootab. Kuid sellest polnud midagi. Kaljuriipule istus ta maha ning ootas. Ta ei tead- seda unesti.

Kalju kusagil, aga kui ta ennast jälle liigutas, nägi ta hoiaks temaga sammu. Kui ta seisema jäi, polnud näis talle, nagu põhja pool temast mingi must vari muinasjutust ei olnud midagi märgata. Aga nüüd misest, mida näha ei võinud. Ainult Ahitopee arstim- kus oli alati täidetud häältest, mis tulid sellest liiku- kuulatas tähelepanelikult. Kogu preeria määratu vai- diradu käib, sellele ei meeldi, et teda segatakse. Ta Ahitopee just praegu oma arstimit valmistas, oli küll mingi põgus rändamine, kuigi rändajat näha ei olnud.

Kalju jääl peatus Toimune Täht. Juhul, kui vana Kuid ometi näis hämarus ennast liigutatavat; see oli tem kui taevas. See oli surnud, süng, ilma eluta. tähed nagu noolte tipud. Aga preeria näis veel mus- Ta läks edasi. Tema kohal, mustjas taevas, sirasid olnud hundi jahikisa.

kuulnud, teadis Toimune Täht kindlasti, et see oli

Põhja-Eesti murdeid:

JAANI KIHELK., SAAREMAA.

Pulmad olid tükki teist modi. Neljabe õhta tulid kosilased kahe vaimuga ¹⁾ perese, tõid viina, ütlesid et tahtvad poatti soaja ²⁾ üle mere Iiumale minna. Ruudile ³⁾ pakkutti vina. Kui ta pole kosilast tahtnud, sis äi võtnud ta pudelid vastu.

¹⁾ Kahe vaimuga = kahekesi. ²⁾ poatti soaja = paati saada. ³⁾ pruudile.

REIGI, HIIUMAA.

Krattid käivad lehma nisast pima imemas. Mina oli sis mõisas kordas ⁴⁾, tuli kuju, läksi loutta, nägi lehma all imeb neljajälgne jüst kud rot. Mis se mud oli kui krat.

⁴⁾ kordas = teol.

RISTI, LÄÄNEMAA.

Estiks tuldi pruudi maecas ⁵⁾. Sis peiiopois sõittis esimene kord pruudi kamre ukse ette, ratsa obosega. Sis läks tagase oma saea ⁶⁾ jure. Sis ta tuli teist korda ja löi pitsaga risti üle kamre ukse ja jälle sõittis tagase oma saea jure teistkorda.

⁵⁾ majja. ⁶⁾ = saaja, pulmarahva.

KUUSALU, HARJUMAA.

Ma räägin Mardiga Mardi terava polttamise paa ⁷⁾ lohkumisest. Mardigu Mart rääkkis sidä muotti ⁸⁾: minul oli raimigus ⁹⁾ kakskümmend aastat peidus kaks vana ruotsi pada terva keittämise ¹⁰⁾ jauks.

⁷⁾ terva polttamise paa = törva põletamise paja. ⁸⁾ Sidä muotti = sedamoodi, niiviisi, nõnda. ⁹⁾ raiestik. ¹⁰⁾ keetmise.

Pooli teel hakkas talle kõrvu nõrk, aga siiski selgesti kuuldav hääl. Ta seisatas ning teritas kõrvu, kuid hääl ei kordunud. Kuigi vaevalt natukeses sedamus vapraiti kaju poole.

Pooli teel hakkas talle kõrvu nõrk, aga siiski selgesti kuuldav hääl. Ta seisatas ning teritas kõrvu, kuid hääl ei kordunud. Kuigi vaevalt natukeses sedamus vapraiti kaju poole.

Pooli teel hakkas talle kõrvu nõrk, aga siiski selgesti kuuldav hääl. Ta seisatas ning teritas kõrvu, kuid hääl ei kordunud. Kuigi vaevalt natukeses sedamus vapraiti kaju poole.

Huntide huilged vaikisid, kuid Tolmune Täht arvas kindlasti, et see oli tulnud Ringiväetamise Kaju poolt. See kaju oli halvas kuulsuses. Kõnelind, räägiti, külastab seda sel kuul, mida nimetatakse: „Kui-rohi-roheline-on“, ja varjutab seda oma tibadega. Vana Ahitopee kohta, kes paljude kuude eest hunte jälgima oli läinud, kõneli, et ta sääl kuradi-arstimit pruulib ja preeria huntidega ühiseid asju ajab. Sellegipärast võttis Tolmune Täht südame rindu ja sam-
 gii ei iigi, hiiis Tolmune Täht välja hämarusse.
 Htevaatlikult igale poole piiludes, kas keegi kusa-kustunud.
 ja sääl patistis telkidest tuld, mis polnud veel täiesti Enamjagu elanikke olid läinud magama. Ainult siin ronis telgist välja. Laager oli sügavaimas vaikuses. selt küsimata, mis see küll võiks olla, tõusis ta tasa ja mis kunagi varem ei ole tehtud ega olnud. Ilma enevait, tulla välja telgist, midagi teha või midagi olla, midagi eriliselt öelda. See oli nagu kutse preeriarah-
 täna näis Tolmusele Tähele, nagu oleks neil temale kuidas nad miljonid kordi varem on kuulanud, kuid Tõpoolest huilgas praegu loomi preerias, samuti, oli metsloomade hääl.
 ta selle hääle üle järele mõttes, selgus temale, et see

JUURU, HARJUMAA.

Sis oli Mahtra sõda, kui ma vel oma kodu olin. Olin aa peal, kes teab ku vana ma olin ja nägin kui sit kaju polt tuli sur salk ja teivad olid selgas.

LÜGANUSE, VIRUMAA.

Ku tuli vitelik¹¹⁾, pandi ukset kinni, võetti tuluke üles. Ei sis old eli ekä ketägi, sis oli pieru tuli. Tuli põles ämmäs¹²⁾. Äm oli pläkkist¹³⁾ vänettud ja pu otsa kierettud¹⁴⁾, kuhu pandi tuli põlema.

11) videvik. 12) peeruhoidja. Tähele panna järgnevat kirjeldust. 13) plekist. 14) keerdud.

JÄRVA-MADISE, JÄRVAMAA.

Vanaste ei tohtind niari lauba¹⁵⁾ üösse lapsed välla minna, üeldi et raut tibadega kullid lendavad. Tuaski pidid lapsed vagased olema et niarisok tuleb sokkima.

15) nääri laupäeva. (Tammsaare „Tõe ja õiguse“ murdedialoogid on kirjutatud J.-Madise murdes).

KODAVERE, TARTUMAA.

Mina ühegõrra¹⁶⁾ tuln üle võra karjamua. Siäl oli üvä ulk eläjid ja karjossid kua mittu tükki. Üks karjos juokseb minule vassa¹⁷⁾ ja küsib, et kule, kas sina tiädäd¹⁸⁾ selges üeldä, mestä siäl taevan praegu one, et meije läksimä ridlemä, et si tõene karjus ütleb, et sinä õled kodominemisegä kauges jänud, et enä, valatta¹⁹⁾, kui kõrgel juba ku one.

16) ükskord. 17) vastu. 18) tead. 19) vaata.

PÖLTSAMAA, VILJANDIMAA.

Ärra tuli ja akkas teomeega²⁰⁾, kes tikka andis käräma. Se tahtis reakkida²¹⁾, aga ärra ütles: ma

tundmusega, nagu oleks keegi teda hüüdnud. Ja kui tagasi heidavad. Hirm täitis ta unehägusid. Ta ärkas et preeria küngraste tipud nende hääle tuhatkordsest sama, mis hunte vahest ajab õõseti kooris huilgama, nii Ühel ööl piinas Tolmuse Tähte isearalik rahutus, millil üle preeria.

Kui viimane kill oli lenanud ning viimane kummine kajanud, ilmus õõtuul, kes veeris ohates tuhat-
 nud.

teadis, et Põhja lõputud veed oma haned ära on saat-
 siis kuuldus vaikseid kajakuid hääl. Tolmune Täht mis põhja poolt tuli; õõsel ei olnud seda näha, kuid Päeval ilmus sinna suur teravaotsaline kill linnudest, Külmemaks läks. Ja taeva all algas elav tegevus. lakkamatult. Kiopo ei olnud tagasi ilmunud!

Natukehaaval, nii kuidas päevi jõudis mööda minna, kadus see mulje. Palju tähtsam asi piinas teda kuidas ta ka püüdis teeselda mitte midagi märkamist. ikkult. Ta tundis ikka nende silmi enesel viidivat, isel viisil. Isegi ema ja isa vaatlesid teda uudishimu- saanud salata, et kõik temale vaatavad mingil isära- oli, ei lausunud keegi sõnagi. Aga silmad! Tema ei eest nuheldud. Ning nüüd, kui eksimus tõesti suur imestus. Sageil oli teda palju väiksemate väärastuste päev moodsus ja midagi ei juhtunud, siis kasvas ta kogunud, täiskasvanud temale naha päale käivad. Kui et just siis, kui ta mingit erakordset suurt lõbu on suurepärase nali olnud, kuid oli juba säärane needus,

lõn su suu lõhki, kui sõna lausud. Olime üheksakkesi ku ärra käräs. Kõik olime palla peaga ku kärkkis. Kui oli kül käränd, ütles: toge vitsad! Nüüd teatsime mis tuli. Kohtumestest oli üks peakohtumes, teised kõrvalkohtumed. Peakohtumes läks võnt, võnt vitsu toma. Irmu pärast unustas mütsi pähe panna.

20) teomehega. 21) rääkida.

SUURE-JAANI, VILJANDIMAA.

Vanaste ollid õ-ulkkujad poisid, käisid tüdrikkid pinamas. Korra läind kah poisid lakka — näeb vallge palakkas lakkas ja tüdrikkud magavad.

VÄNDRA, PÄRNUMAA.

Vanal aeal naestel olnd pussid ja üks vesand pussiga tuulekeru, tuulispasa sisse. Tuulispask lennand õhku, viu! viu!

TÕSTAMAA, PÄRNUMAA.

Ühel mehel oln toru pill koa ligi ja ta mängin merel pilli. Aga sis tuln nor naene merest välla ja pidan laeva kindi ja tahn seda meest omale pulma pillimes²²⁾. Aga mes põle tahn ja test keln²³⁾ koa. Sis naene luban laeva ümmer lükkatta.

22) pillimeheks. 23) ... tahn ja test keln = ... tahtnud ja teised keelnud.

Lõuna-Eesti murdeid:

TARVASTU, VILJANDIMAA.

Ku vanast tetti²⁴⁾ tare, es ole mitte kammerd ot-san, palt nagu üits sõgi kammer oli. Ja nüid ol tare, kos elämise jaosse sissi minnas.

24) tehti.

Suusatamine

SUUSATAMISE VIISIDEST.

Põhielemendiks suusatamisel on tasakaaluhoidmine. Et saavutada täielikku tutvust suuskadega, st. kindlat tasakaalu, on soovitatav esimesi suusatamise harjutusi alata ilma keppideta. Kukkumisi tuleb alul küll enam kui kepiga — aga peagi ilmneb sest harjutusest saadud kasu: kindlus seisus.

Suusatamine jaguneb viisilt kahte gruppi:

- kordamööda tõukamisega ja
- korruga tõukamisega.

KORDAMÖÖDA TÕUKAMINE.

1. Iga sammu järele.

Jalad põlvest pisut kõverdatud, tehakse ühe jalaga tõuge; samal ajal libiseb teine jalg ette. Tõukav jalg sirgub, kand tõuseb jalaasemelt ja jalg toetub ainult varbaile; ühtlasi kaldub keha väikese pöördega puusadest ette ja kogu raskus kandub etteviidud jalale. Nüüd algab tagaolev jalg libisemist ette, keha pöörduv puusadest ja õlgadest; tagaoleva jala ettelibisemisel keharaskus kandub temale, kuna teine jalg samaaegselt annab uuesti tõuke libisemiseks. Nii libisevad jalad kordamisi ette ja keharaskus kandub kord ühele, kord teisele jalale.

Jala liuglemisel ette liigub vastaspoolne käsi kepiga ette, tugevates lumme väldib tagasilibisemise ja kohe selle järele teeb jõulise tõuke jätkuks jalatõukele. Kepp tuuakse ette keha lähedalt lödva käega ja pannakse lumme suusa ligidal umbes ette liulnud jala varvaste kohal, länguga ette poole. Tõuge kepiga olgu hoogus ja tehtagu keha lähedalt taha. Tõuge jätkub käe sirgumiseni. Kordamööda tõukamisel saavutatakse liikumine päämiselt jaladega, kuna käed ainult lisavad hoogu. Liigutused olgu painduvad ja sujuvad. Keha on kogu aja pingutuseta ja kallutatud ette. Samm olgu libisev — mitte astumine.

2. Vahesammudega.

Jalgade, keha ja käte tegevus on täiesti samasugune, nagu eelpool kirjeldatud, kuid selle erinevusega, et jalgade liuglemist ei saada kogu aeg käte tõuked, vaid käsi lastakse vahetevahel puhata, tehes ainult jalgadega (ilma käte tõuketa) kaks vahesammu ja selle järele kaks sammu jalgade ja käte koostöös jne.

Tavalisti tehakse kaks vahesammu, kuid neid võib teha ka enam, et võimaldada tarviduse järgi kätele puhkust. Nimetatud sammude juures pannakse suusakepid lumme eespool saapanina.

KORRAGA TÕUKAMINE.

1. Jalad koos.

Suusad asuvad rööbiti umbes suusalaiusel vahemaal. Kere puusadest kallutatud ette. Edasiliuglemiseks antakse kogu aeg tõukeid mõlema kepiga korruga. Tõukel jalad pisut kõverduvad ja keha kaldub ettepoole, äratõukel jalad sirguvad ja kepid liüakse lumme varvaste kohal. Tõugatakse ettepoole längus keppidega, kusjuures tõuge mingu otsesummas taha kuni käte täieliku sirgumiseni. Seda sammu tarvitatakse nõlvakult allasõitmiseks, ja sõidul libedal ja jäätunud pinnal.

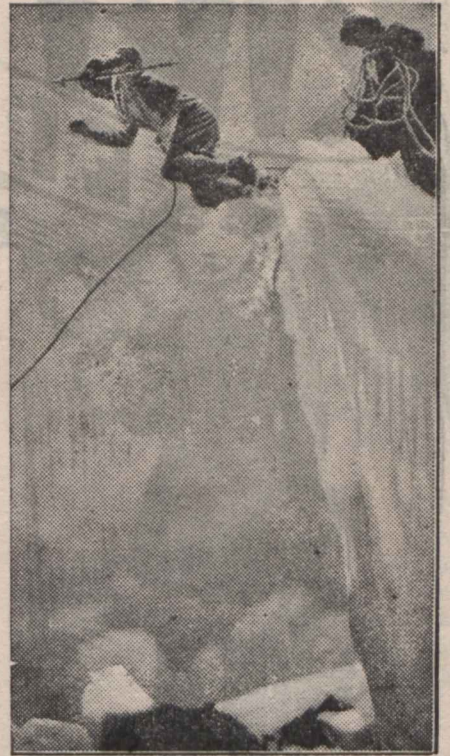
2. Iga sammu juures.

Ühe jala tõukel viiakse teine jalg vähe ette, pannakse kepid umbes eeloleva jala varvaste kohal lumme ja libisemise jätkamiseks tehakse keppidega tõuge. Tõuke tugevamal momendil tõmmatakse taha jäänud jalg hooga eelmisele järele, kusjuures keha vähe kõverdub ja keppide ettetoomisil sirgub. Jala ja keppide tõukest, tagaoleva jala juurdetoomise ja keha sirgumise hoost liugleb suusataja edasi. Liuglemise hoo vähenemisel tehakse teise jalaga uus tõuge, viiakse kepid uueks tõukeks ette jne.

Seda sammu võib tarvitada ka korduvalt ühe ja siis teise jalaga.

3. Vahesammudega.

Keppide ettetoomisil tehakse kaks (või rohkem) harilikku vahesammu, nagu kordamööda vahesammudega tõukamise juures, ja siis tehakse mõlema kepiga kor-

ULJAS HÜPE.

raga tõuge nagu kirjeldatud eeliga sammu tõukes.

Suusatamisviis olgu milline tahes, liigutused olgu painduvad ja sujuvad. Mida liuglevam samm, seda kergemini libiseb suusk, seda vähem väsitav on sõit.

Kordamööda tõukamine on suusatamise põhiviise, mida tarvitatakse igasugusel maastikul, eriti mitte soodsail sõidutingimustel (pehme lumi, vastu mäge, vastu tuult jne.). Korruga tõukamine on kasulik tasasel maastikul, jäätunud pinnal, päri lamedaid nõlvakuid ja päri tuult.

Kordamööda tõukamine väsitab jalgu, korruga tõukamine käsi. Neid tuleb vaheldamisi rakendada, et oma jõudu otstarbekalt kasutada.

Paavo Nurmi elulugu

Paavo isa sureb äkki 12. jaanuaril 1910. Paavo on tollal kõige vanem lastest oma 12 aastaga. Ja tollest kurvast jaanuarikuu päevast muutub korruga Paavo elu. Ei saa enam kooli, kus joosta võidu teiste poistega, ei saa enam minna õppima, sest Paavo peab aitama ema suure pere eest hoolitsemisel. Peab vahetama puhta klassiruumi külma ja niiske lao-

ruumi vastu. Ta hakkab jooksupoisiks. Peagi aga vahetab ta jooksupoisi ameti ja hakkab õppima lukusepa tööd.

Nurmil on väga korralik eluviis: ta ei joo mingisuguseid vägijooke — ka kohvi mitte; ta ei suitseta, ja sellal, kui teised temavanused poisid laupäeva- ja pühapäevaõhtuti keerutavad valsse ja polkasid, magab Paavo sügavat ja rasket und. Säärane elu aga avaldub peagi Nurmi tagajärgedes — ja väga positiivsena. Paavo on spordipoisina varakult silmapaistev. Tema esimeseks margiks on

(Järg lk. 9.)

„Siiski pead sa teda ikkagi kutsuma, sääl ei aita enam midagi, kas ta sinu teistele külalistele meeldib või mitte. Komme nõuab seda.“

Veel samal õhtupoolikul arutavad Maire ja Kiki murelikena seda küsimust, mis teha õnnetu Anna-Liisaga sünnipäeval, kellega tingimata keegi ei taha tegu teha.

Juhuslikult tulevad samal ajal Kiki poole Juta ja Tiina. Neile usaldatakse otsekohe mure põhjus, see tähendab, Maire küsib neilt, kas nad nõustuvad sellega, et tema sünnipäevale tuleb ka Anna-Liisa Laane.

„Miks mitte?“ küsib Juta.

„Ta olevat ju lihtsalt võimatu,“ ütleb Kiki ja serveerib Hilja Oru jutut veel kord, isegi natuke ilustades, et praeguse kitsikuse suurus oleks enam silmaga näha.

„Mis sääl ikka teha,“ heidavad sõbrad käega. „Eks me katsu ta ära kannatada, kui su ema just arvab, et teda kutsuma peab.“

Juta ja Tiina lähevad koju. Teel kohtab üks Irjat, teine Helgat, kes ka on Maire sünnipäeva külalisi, ja mõlemale seletatakse, kui väga piinlikus seisukorras on vaene Maire, kes peab kutsuma oma sünnipäevale selle koleda Anna-Liisa Laane paralleelklassist vaid sellepärast, et tema ema juhuslikult on olnud Maire ema kooliõde. Kiki

Vaive Saretok'i uudisjutt (järg).

teadvat kindlast allikast, et see tüdruk olevat lihtsalt võimatu.

„Kui hirmus,“ ütlevad Irja ja Helga, „meie just rõõmustasime, et on nii kodune, kõik sõbrad ja vanad tuttavad isekeskis.“

Helga läheb oma koju, sääl ootab teda õmbleja uue kleidiga ja naabri peretütar Lilli, kes on tulnud maateaduse raamatu pärast. Lilli imetleb väga Helga uut kleiti ja küsib, kuhu Helga sellega kavatseb minna.

Helga vastab, et Maire sünnipäevale. Lilli ei tunne Mairet suurt, sellepärast ta tahab teada, kes sinna veel lähevad ja nii edasi. Helga annab pikalt ja laialt aru.

„Ah, õigus,“ ütleb ta, „teie klassist tuleb ka üks (Lilli nimelt on Helga paralleelklassist) — Anna-Liisa Laane.“

„Kuidas see siis on kutsutud,“ küsib Lilli kadedusega. „Kust tema Mairet nii hästi tunneb?“

„Ega Maire teda ei ole ise veel kutsunudki,“ seletab Helga õlgu kehitades ja vaatleb armastusega oma uut kleiti. „Maire ema on tema ema kooliõde, sellepärast ta peab kutsuma Anna-Liisat. See Anna-Liisa olevat aga igavene kole tüüp.“

„Jah, ega ta suur asi küll ei ole. Kole ebaseltsimehelik ja vastutulematu. Keegi teda klassis ei kannata,“ nõustub Lilli. Lilli on Hilja Oru pinginaaber. Anna-Liisa istub nende taga ja alati keeldub neile ette ütlemast, kuigi ta ise hiilgavalt oskab. Ta lihtsalt ei ole harjunud etteütlemisega, seletab ta oma kaitseks, ta kuidagi ei suutvat petta õpetajat.

Samal põhjusel on järgmisel päeval Lilli ja Anna-Liisa vahel väike sõnavahetus pääle saksakeele tunni.

„Mis see sulle oleks siis lugenud, mulle õiget artiklit sosistada,“ pa-handab Lilli. „Sa tead neid kindlasti ja tahad kadedusest ainus olla klassis, kes neid teab.“

„Sa tead väga hästi, et ma ei tee seda kadedusest,“ vastab Anna-Liisa tõsiselt. „Ma ei ole harjunud õpetajat petma. Sääl koolis, kust ma tulen, ei vajanud minu lähedu-

ses keegi etteütlemist, igäüks oskasin. Ja — —“ ta naeratab veidi — „arvan, et sulle on üsna kasulik, et sinu taga istub keegi, kes ette ei ütle, sa hakkad nii veel järsku ise tööle.“

Lilli neelab selle „pirni“ alla, muigab üleolevalt ja küsib:

„Noh, kas Maire on sind juba kutsunud sünnipäevale?“

„Ei, Maire ei ole seda veel teinud, kuid mu ema ütles küll, et Maire ema on palunud mind ja et Maire kindlasti minuga sellest räägib. Aga kust sina seda tead, kas ka sina oled kutsutud?“ küsib Anna-Liisa hämmastunult.

„Ei, mina ei ole kutsutud, mina Mairet nii hästi ei tunne. Aga ma ei tea, kas ma sinu asemel oleksin nii väga valmis sinna sünnipäevale minema,“ kehitab Lilli õlgu.

„Kuidas nii?“ küsib teine. „Ma olen väga õnnelik, et saan minna. Mulle Maire hirmsasti meeldib.“

„Jah, Maire nüüd küll, aga —“ Lilli jääb salapäraselt vaik. Ent Anna-Liisa ajab kõrvad kikki:

„Mis sa tahad sellega ütelda?“

Lilli pöörab talle selja.

„Noh, kuulub ju üht kui teist. Mina sinu asemel mõtleksin enne kui läheksin.“ Ta tahab klassist lahkuda. Ühe sammuga on Anna-Liisa ta kõrval.

„Kohe sa ütled, mis sa selle lausega mõtlesid,“ võtab ta klassiõde õlast. (Järgneb.)

„Kas sul on midagi Anna-Liisa vastu?“ küsib ema Mairelt.

Tinaga jootmine

JOOTMISKOLVI KUUMUTAMINE.

Kolvi kuumutatakse kas priimusetulel või lihtsalt ahjus. Kuumutada tuleb ainult niipalju, et puudutades tina, viimane hakkab kergesti sulama, kuid ei tohi milgi tingimisel kuumutada kolvi punase värvini. Kolvi ots peab olema ületinutatud, s. o. kaetud tinaga. Seda saavutame, kui kuuma kolvi otsa kastame jootmisvedelikku ja hõõrume siis vastu tina.

Ületinutatud kolviots võtab tina hästi külge ja jootmistoiming on siis väga kerge. Ülekuumutatud kolvil põleb tinakord ära, siis ei võta see enam tina külge, ja jootmine on raskendatud. Juhtub siiski nimetatud õnnetus, siis ei aita muud, kui tuleb kolviots üle viilida ja katta uuesti tinakorraga. Harilikult kuumutatakse kolvi jämeda m ots, kuna soojus kandub teravale otsale punasevase hää soojusejuhtivuse tõttu iseenesest.

RAUAST, TINUTATUD PLEKIST, VASEST JA GLASUURITUD ASJADE TINAGA JOOTMINE.

Kui nimetatud metallist asjal on ainult väike auk, siis puhastage ümber augukese olev pinnaosa viiliga või kraapige terasest terava asjaga (šaabriga) puhtaks ja määrige puhastatud koht puupilpa abil jootmisvedelikuga. Jootmisvedelikku ei tohi lasta joosta liiga laiali, sest kus on jootmisvedelik, sinna jookseb ka tina, ning siis ei saa ilusat tööd. Kuumutatud kolvi otsa hõõrume vastu salmiaagi tükki puhtaks, võtame otsa külge tükkese tina ning kanname selle joodetavale kohale, hoides kolvi vastu asja pinda, kuni ka see kuumaks saab ja kattub tinaga. See võte on just ilusa jootekoha saavutamise saladus. Kui tina ei jookse laiali kuigi hästi, siis pange joodetavale kohale veel jootmisvedelikku. Sal-

PAAVO NURMI... algus lk. 7.

märgitud: 10 aastasena 1500 m 5.43 min. 11 a. on peagu kolmveerand minutit maha võtnud ja tema ajaks märgitakse samal distantil 5.02. Ja juba 12-aastase poisipõlvina unistab ta rekordeist.

Umbes samal ajal, a. 1912, näitab Hannes Kolehmainen end kogu maailmale Stokholmi olümpiaadil soomlasest suurjooksjana. Meie Paavo vaimustub, ta austaks Kolehmaist enam kui kuningat või keisrit. Nüüdsest alates muudab ta harjutusi kavakindlaks, vaatamata aja nappusele. 17 aastasena

Kaunishing elab

läbi aastatuhandete.

Viis aastat tagasi pühitseti rooma luuletaja Vergiliuse 2000. a. sünnipäeva. Läänud aasta lõpul, 8. dets., täitus 2000 aastat tema kaasaeglase riimivenna Horatiusse sündimisest, kes on kannud rooma luule kuulsuse läbi aastatuhandete. Ta on loonud hulga satiire (pilkelaule), oode (kiidulaule), mis on säilinud tänapäevani ja teinud tast rooma rahvapärasesema luuletaja. Horatius kirjutas ka esimesena raamatu, mis sisaldab luulekunsti õpetuse põhireeglid. Raam. nimi on „Ars poetica“. — Pildil: Horatius.

miaagi puudumisel saab puhastada kolviotsa ka sel teel, et kastame selle ainult hetkeks jootmisvedelikku ja võtame siis külge tinatükikese. Kui hoida kolvi kaua jootmisvedelikus, siis võib see jahtuda. On asi joodetud, siis tuleb pesta joodetud koht kaltsu või harja abil kuumaveega, vastasel korral läheb metall soolhappe mõjul kergesti roostesse.

Tinutatud plekist asju võib joota ilma et tuleks viilida joodetavat kohta.

Kui asjal on suurem auk, siis tuleb lõigata katkisele kohale vastavast metallist lapp, puhastada nii joodetava koha pind, kui ka lapi

astub ta „Turun Urheiluliitto“ ja trennib säääl äärmise hoolega.

Alul Paavo ei võistle. Ta teeb 3—4 korda nädalas 2—6 km murdmaad ilma nobeduseta — need on ainult vastupidavuse harjutused. Esimeseks võistluseks on tal 1914. a. Turu noorte võistlus, kus ta saavutas 3000 m esimese koha ajaga 10.06,5 min.

1915. a. on 3000 m aeg juba 9.30. 1915. a. 2000 m aeg 6.06,6. 1915. a. esineb ta suuremail võistlusil ja saab 5000 m ajaks 15.57,5. Nii on Paavo jõudnud 17. eluaastasse.

see pind, mis läheb vastu joodetavat kohta, panna lapp kohale ja joota eelpool kirjeldatud viisil, hoides lappi kas metallitükikesega, puust pilpaga, või sidudes külge peene traadiga, et see ei nihkuks kohalt. Glasuuritud raudasju joodetakse samuti, kuid siin tuleb joodetavat koht taguda glasuurist puhtaks ja viilida paljastatud raudhalsjaks.

Tsingist ja tsingitatud plekist asjade jootmise juures tarvitage jootmisvedelikuna soolhapet. Puhast tsinki tuleb joota ettevaatlikult.

Kui siin tahaksime kuumutada kolvi abil joodetavat asja, nagu teiste metallide juures, siis laguneks asi hoopis ära, sest õhuke tsink sulab juba kolvi kuumusel. Sellepärast tuleb vaid kanda sula tina ettevaatlikult joodetavale kohale.

Toimetusele saadetud:

EESTI KOOL nr. 10.

TULEVIKÜ RAJAD nr. 4 ja 5. Eesti keskkooli- ja gümnaasiuminoorsoo ajakiri. Ilmub 9 nr. aastas. Aastak. 2 kr., üksiknr. 25 snt.

EESTI NAISE JÕULUALBUM. 48 lk. huvitavaid artikleid ja palju pilte.

TALUPERENAINEN nr. 1. Huvitavaid tehnikat alalt: „Vändaga pesurull“ (4 joon.). „Laste Maailma“ sisust: „Õnnevalamine“, Rud. Reiman'i näidend „Veskimäel“.

EESTI NAISE nr. 1. „Tütarlapse“ sisust: „Sellega käituda, kelt on midagi õppida“, „Kadedus“, „Auväärsus“. Heine kaks luul. Kaasas „Väikeste Sõber“.

LOODUSVAATLEJA nr. 6. Aasta lõpunumber, eriti tüse nii sisult kui mahult. Häid fotosid kodumaa loodusest. „L.“ ilmub 6 nr. aastas ja maksab a. kr. 2.50, pool-a. kr. 1.25 Toimetaja ja väljaandja: Dr. G. Vilbaste.

Kui surnu ärkas

See lugu toimus ühe lõuna-euroopa linna katoliiklikus kirikus. Surnu oli viidud kirikusse ja parajasti oli käimas matusetalitus. Kuid see oli ainult varjusurnu, ja ta ärkas leinalaulu helide ajal, õnneks enne kirstu kinnikruvimist. Varjusurnu vihastas väga enda matmise üle ja lahkus sajatades kirikust.

Kolm päeva hiljem, kui surnuist ülestõusnu elas jälle vagusalt oma kodus, sai ta korraga politseilt kutse — maksta 50 peseetat trahvi.

Jumalateenistuse segamise pärast!...

53. RISTARVUD.

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 9 & 9 \\ \hline \end{array} : \begin{array}{|c|} \hline \\ \hline \end{array} - \begin{array}{|c|} \hline 9 \\ \hline \end{array} \times \begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 3 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 9 & \\ \hline \end{array} - \begin{array}{|c|} \hline 9 \\ \hline \end{array} : \begin{array}{|c|} \hline 9 \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|c|} \hline 2 & \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|} \hline & 6 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 9 & 9 \\ \hline \end{array} : \begin{array}{|c|} \hline \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|} \hline 9 \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 6 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|} \hline & 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 9 & \\ \hline \end{array} - \begin{array}{|c|} \hline 9 \\ \hline \end{array} - \begin{array}{|c|} \hline 9 \\ \hline \end{array} - \begin{array}{|c|c|} \hline & 7 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|} \hline 7 & \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|c|} \hline 3 & & 6 \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|c|} \hline 3 & \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|c|} \hline & 6 \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|c|} \hline & 8 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|c|} \hline 5 & & 6 \\ \hline \end{array}$$

Igasse tühja ruutu asetada 1 number nii, et ülesanne lahenduks. Seejuures peab nelja joone pääl kohakuti asuva arvu summa võrduma vastava joone all asuva arvuga ja nii, et esimese nelja

joonel kohakuti asuva arvu summa võrduks ka esimese ristrea resultaadiga, teise nelja summa teise ristrea resultaadiga jne.

54. SILBIMÕISTATUS.

A, da, da, du, dum, dus, ga, he, hed, hom, ja, ka, ki, ko, ku, laa, lai, le, lee, lekt, lin, ma, ma, ma, ma, maa, me, me, me, mi, mo, na, na, na, on, oon, pel, po, por, ra, ra, ran, ri, rum, sa, sa, se, sei, si, si, si, ta, ta, ta, tea, ti, toi, tu, tä, var, vis, vu, ä.

1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			

Toodud silbid asetada ülalantud ruudustikku nii, et saaksime ristrida-esse järgnevate tähendustega sõnad: 1. astronoomia, 2. Jaapani tähtsamaid linnad, 3. järsku peatuma, 4. Tiibeti asuvate buddhistide riigivõimuga kirikupea, 5. ajakirjanik ajalehe juures,

6. kirjalik meeldetuletus, märgukiri, teadaanne, 7. küla ja asundus Virumaal, 8. maakohd Saksas ning Poolas, 9. O. Lutsu näidend, 10. teadustama, esitama, raporteerima, 11. vispliga töötama, 12. mäehelik Aasias, 13. Orient, Idamaa, 14. põimendus, väljavalik, 15. varbadega varustama, 16. kuulsaim prantslasist.

Kui sõnad on õieti leitud, annavad nende esisilbid antud järjekorras tsiitaadi „Kalevipojast“.

55. Kirjanduslik mõistatus.

VAHTRA
LUTS
TUGLAS
KOIDULA
KÄRNER
TAMMSAARE
BARBARUS
MÄNDMETS
SUITS
SÜTISTE
SEMPER
ASPE

Antud kirjanike nimesid nihutada edasitagasi nii, et kohakuti asuvaist tähist ülalt alla lugedes saaksime ühe eesti kirjaniku eesnime ja nime.

MÄRKUS: Kõigi tänaste ülesannete lahendused saata toimetusele hiljemalt 14. veebruariks, lisades lahendaja nime, soovikorral ka varjunime, täieliku aadressi, vanuse ja „Õpilasleht“ kupongi nr. 13. Ühtlasi lisagu iga lugeja väikesel lehekesel lahendusega kaasa vastuse küsimusele, mis meeldis teile

käesolevas „Õpilaslehes“ kõige enam, mis kõige vähem ja miks. Peetagu veel meeles, et auhindade jagamisel on igal lahendajal niimitu auhinnasaamise võimalust, kuimitu kupongi ta on lisanud lahendusele.

AUHINDADENA kõigi tänaste ülesannete õieti lahendajate vahel jagatakse O. Lutsu „Kuidas elate?“ B. Žitkov'i „Mustad purjed“ ja Roberts'i „Loomade kuningas“.

UUEKS SUURAUHINNAKS on sedapuhku

KÄSIKOHVER

mis jagatakse kõigi nende vahel, kes õieti lahendanud kõik Õpilaslehtedes nr. 13, 14, 15 ja 16 ilmunud ülesanded ja need õigeaegselt ühes nõuetavate kupongidega toimetusele saatnud.

LAHENDUSED.

37. Matemaatiline ülesanne. Esimese maatüki pindala on 490 m², teise 360 m².

38. Kaalupommid.

Lahendusi mitu. Üks võimalusi on, et peab olema kolm kaalupommi, raskustega 1, 3 ja 6 kilo.

39. Matemaatiline ülesanne. Too tundmatu arv on 2.

40. Mosaiikmõistatus.

2	6	5	7
6	4	12	18
5	12	13	30
7	18	30	25

41. Keeruline küsimus.

Kanu jalutas õuel 18, põrsaid 9 ja peale selle veel 1 vana siga.

42. Maadeteaduslik ülesanne.

1. Alutaguse, 2. Newcastle, 3. Dai Nippon, 4. Osmussaar, 5. Reykjavik, 6. Rotterdam, 7. Antwerpen, 8. Liverpool, 9. Amsterdam, 10. Veneetsia, 11. Ilmatsalu, 12. Edinburgh, 13. Jöelähtme, 14. Ahvenamaa.

Esitähist saame Andorra pealinna nime — Andorra la Vieja.

AUHINNAKS SAID kõigi „Õpilaslehes“ nr. 8 ilmunud ülesannete õieti lahendamise eest J. Kalve kuldraamatu „Väikesed metslased“, A. Kausti fotoalbumi ja P. Tampere hiina kannatusmängu.

Tegev ja vastutav toimetaja: M. Nurmik. Toim. sekr.: Ed. Tasa. Talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasleht“ ilmub üks kord nädalas. Toim. ja talitus Tartus, Promenadi 2, O./K. „Koolivara“, tel. 8-29. Tellimishind postiga: 1 kuu — 20 s., 2 kuud — 40 s., 3 kuud — 50 s., aastakäik 1 kr. Raamat-ajakiri „Laste Jututuba“ ühes „Õpilaslehega“ tellides maksab 3 kuud — 20 s., 6 kuud — 40 s., aastakäik (12 raam.) 75 s. — Kuulutuste hinnad: Kuulutusküljel — 5 s. mm., tekstis — 10 s. mm., lehe ees ja tekstis teksti kirjaga 15 s. mm. — E. K. Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1936.